

Conturi Naționale

Metadate

Biroul Național de Statistică (BNS)

1. Informație de contact

1.1. Subdiviziunea responsabilă din cadrul BNS

Direcția Conturi Naționale

1.2. Persoana de contact

Valentina Gîdilica, șeful direcției

Tel. 022 403090; 022 737557

e-mail: valentina.gidilica@statistica.gov.md

2. Actualizarea metadatelor

2.1. Ultima certificare a metadatelor

31.01.2019

2.2. Ultima actualizare a metadatelor

31.01.2019

3. Prezentarea statistică

3.1. Descrierea generală

Conturile Naționale reprezintă un set coerent și consistent de indicatori macroeconomici ce oferă o imagine comparabilă și completă a activității economice a unei țări. Indicatorii obținuți în rezultatul elaborării conturilor naționale reprezintă cele mai complexe instrumente de analiză macroeconomică, care generează posibilitatea reală ca societatea să-și măsoare performanțele și să-și ajusteze comportamentele viitoare.

Conturile Naționale se prezintă prin contul de bunuri și servicii, contul de producție, contul de exploatare, contul de distribuire primară a veniturilor, contul de distribuire secundară a veniturilor, contul de utilizare a venitului disponibil brut, contul de capital, conturile sectorului „Restul lumii”. Conturile se elaborează total pe economie, activități economice și sectoare instituționale. Echilibrarea acestora se efectuează prin introducerea unui **sold contabil**, care și reprezintă **indicatorii macroeconomici**.

Conexiunea dintre indicatorii conturilor din fiecare sector instituțional se reflectă în **Tabelul Conturilor Economice Integrate**.

Conturile se elaborează în conformitate cu metodologia **Sistemului Conturilor Naționale a Organizației Națiunilor Unite, versiunea 2008 (SCN-ONU-2008)**, compatibilă cu metodologia **Sistemului European de Conturi, versiunea-2010 (SCN, ONU-2008/SEC-2010)**.

Pentru complexitate și veridicitate conturile naționale se ajustează cu **elementele economiei neobservate**. Estimările se produc în conformitate cu metodologia **SCN, ONU-2008/SEC-2010** și recomandările OECD reflectate în publicația „Măsurarea Economiei Neobservate”, ediția 2002.

Domeniul consta din următoarea selecție de variabile:

Produsul Intern Brut (PIB) și agregatele principale. Datele sunt înregistrate în prețuri curente și constante și includ în mod corespunzător indicele - deflator.

Agregatele consumului final, care includ divizarea în consumul final al gospodăriilor populației, administrației publice, instituțiilor fără scop lucrativ în serviciul gospodăriilor populației, sunt înregistrate în prețuri curente și constante și includ în mod corespunzător indicele - deflator.

Formarea brută de capital fix, variația stocurilor, exporturile și importurile de bunuri și servicii sunt înregistrate în prețuri curente și constante și includ în mod corespunzător indicele - deflator.

Veniturile, economiile și capacitatea/necesarul de finanțare sunt înregistrate în prețuri curente.

Indicatorii auxiliari: Datele privind populația, ocuparea și câștigurile, paritatea puterii de cumpărare, contribuțiile la creșterea PIB, etc.

Datele sunt publicate:

- în valută națională;
- în prețuri curente și constante;
- Populația și ocuparea sunt evaluate în persoane. Ocuparea este măsurată de asemenea în numărul total de ore lucrate.

La momentul recalculării indicatorilor macroeconomici în prețuri constante, drept **an de bază se stabilește anul precedent**. La reconcilierea calculului trimestrial cu cele anuale, indicatorii macroeconomici se recalculează și în prețurile **unui an de bază fix**.

3.2. Concepte și definiții

3.2.1. Definiții

Acest domeniu cuprinde principalele agregate ale conturilor, care sunt prezentate prin variabilele: **Produsul Intern Brut (PIB) și componentele sale, ocuparea, agregatele consumului final, veniturile, economiile și capacitatea/necesarul de finanțare, exporturile și importurile de bunuri și servicii**.

Variabilele menționate mai sus sunt elaborate în bază anuală dar majoritatea lor sunt calculate de asemenea și în bază trimestrială.

Toate variabilele conturilor naționale sunt reflectate în valută națională. Excepții sunt populația (evaluată în persoane) și ocuparea (evaluată în persoane, locuri de muncă, ore lucrate).

Activitate economică – proces care conduce la obținerea unui asortiment similar de producție (bunuri, servicii) ce caracterizează cele mai generale categorii ale clasificării genurilor de activitate.

Sectorul instituțional – regruparea unităților instituționale în ansambluri pe baza funcției lor principale și a surselor de finanțare.

Unitatea instituțională este o unitate economică rezidentă (care are centru de interes, deci, desfășoară o activitate economică de cel puțin un an pe teritoriul respectiv) care are autonomie de decizie în exercitarea funcției sale principale și/sau dispune de contabilitate completă (are atât documente contabile în care apar toate operațiunile economice și financiare efectuate în cursul perioadei, cât și un bilanț al activelor și pasivelor sale).

Unitățile instituționale – rezidente se grupează pe sectoare instituționale: societăți nefinanciare, societăți financiare, administrația publică, gospodăriile populației și instituții fără scop lucrativ în serviciul gospodăriilor populației.

Sectorul «Societăți nefinanciare» cuprinde unitățile instituționale nefinanciare a căror funcție o constituie producția de bunuri și servicii nefinanciare destinate pieței și ale căror resurse principale provin

din vânzarea producției.

Sectorul «Societăți financiare» cuprinde unitățile instituționale a căror funcție principală constă în finanțarea, adică colectarea, transformarea și redistribuirea disponibilităților financiare. Resursele principale ale acestor unități sunt constituite din fonduri provenind din angajamentele contractate (depuneri, bonuri, obligațiuni etc.) și din dobânzi primite. La acest sector se referă instituțiile monetar - creditare, societățile de asigurări și alte instituții financiare.

Sectorul «Administrația publică» cuprinde unitățile instituționale, a căror funcție principală este de a produce servicii non-piață destinate consumului individual și colectiv și de a efectua operațiuni de redistribuire a veniturilor statului. Resursele lor provin din contribuțiile obligatorii vărsate de unitățile aparținând altor sectoare instituționale.

Sectorul «Gospodăriile populației» cuprinde indivizi sau grupuri de indivizi în același timp în funcția lor de consumatori și eventual de întreprinzători. Resursele principale ale acestora provin din remunerarea salariaților, venituri din proprietate, transferuri efectuate din celelalte sectoare și din încasările provenind din vânzarea producției.

Sectorul «Instituții fără scop lucrativ în serviciul gospodăriilor populației» regrupează unitățile instituționale care prestează servicii non-piață pentru gospodării și ale căror resurse, provin din contribuțiile voluntare efectuate de gospodării și din veniturile din proprietate. În acest sector se includ sindicatele, partidele politice, cultele religioase, asociațiile culturale și sportive, etc..

Restul lumii. Relațiile economice cu alte țări se efectuează prin “Restul lumii” care unește toate unitățile instituționale – nerezidente în cazul când acestea interacționează cu rezidenții.

Produsul intern brut (PIB) – principalul agregat macroeconomic al contabilității naționale care reprezintă rezultatul final al activității de producție din unitățile producătoare rezidente și care corespunde valorii bunurilor și serviciilor produse de către aceste unități pentru consumul final.

Valoarea adăugată brută (VAB) este soldul contului de producție și se măsoară ca diferența dintre valoarea bunurilor și serviciilor produse (evaluate la prețuri de bază) și consumul intermediar (evaluat la prețurile cumpărătorului), reprezentând deci valoarea nou creată în procesul de producție. VAB este calculată înainte de a fi calculat consumul de capital fix. VAB este repartizată pe activități economice conform NACE rev.2

Producția include toate produsele fabricate și serviciile prestate în decursul unei perioade contabile.

Producția de piață reprezintă producția vândută sau destinată vânzării pe piață la un preț semnificativ din punct de vedere economic.

Producția non-piață reprezintă producția furnizată altor unități, fie gratuit, fie la un preț nesemnificativ din punct de vedere economic.

Consumul intermediar reprezintă valoarea bunurilor și serviciilor (excluzând consumul de capital fix) care sunt fie transformate, fie consumate în totalitate în timpul procesului de producție.

Impozitele pe producție și importuri cuprind impozitele pe produse și alte impozite pe producție.

Impozitele pe produse – impozite prelevate proporțional cu cantitatea sau valoarea bunurilor și serviciilor produse, comercializate sau importate de rezidenți. Din ele fac parte, la major, taxa pe valoarea adăugată (TVA), accizele, impozitele pe bunurile și serviciile importate.

Alte impozite pe producție cuprind toate impozitele, fără impozitele pe produse, care sunt suportate de către întreprinderi și organizații în cadrul participării lor în procesul de producție.

Subvențiile includ subvențiile pe produse și alte subvenții pe producție.

Subvențiile pe produse – sumele vărsate de la buget pe unitatea de bun sau serviciu produsă sau importată.

Alte subvenții pe producție – sume acordate de buget pentru acoperirea pierderilor.

Impozitele nete pe produse – impozite pe produse minus subvenții pe produse. În procesul calculării valorii adăugate brute producția este evaluată la prețuri de baza unde consumul intermediar este evaluat la prețul compărătorului, și prin urmare diferența dintre taxele și subvențiile pe produse trebuie să fie incluse în valoarea adăugată brută. Produsul Intern Brut care rezultă este evaluat la prețuri de piață.

Impozitele nete pe producție și importuri - impozite minus subvenții pe producție și importuri.

Remunerarea salariaților (D.1) se definește ca totalul remunerațiilor, în bani sau în natură, pe care angajatorul o plătește unui salariat în schimbul lucrului îndeplinit în timpul perioadei de referință. Remunerarea salariaților include (a) câștigurile salariale (salarii directe, sporuri și indemnizații) și (b) contribuțiile sociale ale angajatorilor.

Câștigurile salariale (D.11) includ plățile pentru timpul lucrat, timpul nelucrat și drepturile în natură. Ele cuprind plățile pentru munca în acord sau pentru munca în schimburi, sporuri, indemnizații, bacșișuri, comisioane etc. Ele se înregistrează în perioada în care lucrul este îndeplinit. Cu toate acestea, sporurile suplimentare și alte plăți excepționale (al treisprezecelea salariu, plățile pentru perioadele precedente etc.) se înregistrează în momentul în care trebuie plătite.

Salariile directe, sporurile și indemnizațiile se referă la sumele brute calculate înainte de deducerea impozitelor și a contribuțiilor de asigurări sociale (contribuțiile individuale de asigurări sociale, prime individuale de asigurare de asistență medicală, impozitul pe venit etc.), plătite de angajator în numele salariatului.

Contribuții de asigurări sociale efective ale angajatorilor reprezintă plățile efective, vărsate de angajatori în fondurile de asigurare socială de stat sau private pentru a asigura salariații săi cu dreptul de a primi prestații sociale în cazurile unor anumite evenimente sau a unor condiții deosebite, care pot avea un impact negativ asupra bunăstării salariaților - boală, accidente de muncă, plecarea la pensie, șomaj etc. Aceste plăți cuprind contribuțiile obligatorii, convenționale, contractuale și voluntare cu titlu de asigurare împotriva riscurilor sau nevoilor sociale.

Contribuții sociale imputate angajatorilor reprezintă prestațiile sociale plătite nemijlocit de angajatori fără participarea fondurilor de asigurări sociale.

Excedentul brut de exploatare/ venitul mixt brut (EBE/VMB) este soldul contului de exploatare și arată ceea ce rămâne din valoarea nou creată în procesul de producție după remunerarea salariaților și plata impozitelor nete pe producție și import. Termenul „brut/net” indică dacă acest indicator include sau nu consumul de capital fix în procesul de producție. Venitul obținut în rezultatul procesului de producție al întreprinderii, care se află în proprietatea gospodăriilor casnice se numește venitul mixt brut, deoarece reflectă atât remunerarea lucrului, efectuat de proprietarul întreprinderii, cât și profitul din activitatea de întreprinzător.

Venitul național brut (VNB) reprezintă veniturile primare încasate de către unitățile instituționale rezidente. Venitul primar este venitul obținut prin aportul participării directe în procesul de producție, și venituri încasate de către proprietarii unui activ, în urma punerii activului dat la dispoziția altei unități instituționale (acesta din urmă fiind numit venit din proprietate). VNB înlocuiește și este conceptual echivalent cu produsul național brut (PNB).

Veniturile din proprietate cuprind veniturile primite sau transmise de către unitățile instituționale cu dreptul de exploatare a activelor financiare, a pământului și a altor active neproductive nefinanciare.

Venit național disponibil brut măsoară partea din valoarea creată, de care dispune națiunea, pentru consumul final și economia brută și este egal cu venitul național brut minus transferurile curente plătite unităților nerezidente, plus transferurile curente încasate de unități rezidente de la restul lumii.

Transferul reia operațiunea în cazul când o unitate instituțională efectuează în calitatea ei de producător de bunuri, prestează servicii sau active (financiare sau nefinanciare) pentru altă unitate, fără a primi de la ultima drept recompensă bunuri, servicii sau active. Deosebim transferuri curente, capitale, transferuri sociale în natură.

Transferurile curente cuprind impozitele curente pe venit și patrimoniu, vărsămintele pentru asigurarea socială, vărsămintele voluntare și cadourile cu caracter necapital, amenzile etc.

Transferurile capitale constituie operațiunile cu caracter unic și considerabile după valoare, legate de procurarea sau ieșirea activelor participanților la aceste operațiuni. Ele includ impozitele pe capital, subvențiile investiționale, alte transferuri capitale.

Cheltuielile pentru consumul final însumează cheltuielile gospodăriilor populației, cheltuielile administrației publice pentru bunurile și serviciile individuale și serviciile colective, precum și cheltuielile instituțiilor fără scop lucrativ în serviciul gospodăriilor populației.

Cheltuielile pentru consumul final al gospodăriilor populației însumează cheltuielile gospodăriilor populației pentru procurarea bunurilor și serviciilor utilizate pentru satisfacerea directă a nevoilor umane individuale ale gospodăriilor rezidente.

Cheltuielile pentru consumul final al administrației publice pentru bunuri și servicii individuale cuprind cheltuielile administrației publice pentru procurarea bunurilor și serviciilor în folosul individual al gospodăriilor populației.

Cheltuielile pentru consumul final al administrației publice pentru servicii colective includ serviciile prestate din contul Bugetului Public Național de întreprinderi și organizații în folosul colectivității sau a unor grupuri de gospodării.

Cheltuielile pentru consumul final al instituțiilor fără scop lucrativ în serviciul gospodăriilor populației reprezintă cheltuielile acestor unități pentru procurarea bunurilor și serviciilor în vederea furnizării lor gratis gospodăriilor populației cu titlu de transferuri sociale în natură.

Ajustări pentru modificările activelor nete ale gospodăriilor populației în fondurile de pensii reflectă modificarea valorii nete a activelor gospodăriilor populației în fondurile de pensii. Se determină ca suma contribuțiilor în fondurile de pensii nestatale și venitul net din investirea rezervelor fondurilor de pensii nestatale minus serviciile achitate de către fondurile de pensii nestatale și pensiile plătite din fondurile de pensii nestatale.

Economia brută reprezintă soldul contului de utilizare a venitului disponibil brut și măsoară partea din venitul disponibil brut care nu este destinată cheltuielii pentru consum final.

Formarea brută de capital arată procurarea netă a bunurilor și serviciilor de către unitățile - rezidente, produse în perioada considerată, dar nu și consumate. Cuprinde formarea brută de capital fix, variația stocurilor.

Formarea brută de capital fix reprezintă valoarea bunurilor durabile dobândite de unitățile rezidente în scopul de a fi utilizate ulterior în procesul de producție.

Variația stocurilor reprezintă diferența între stocul de la sfârșitul perioadei considerate și cel inițial. Stocurile reprezintă bunurile, altele decât cele de capital fix, deținute la un moment dat de unitățile de

producție. Prin convenție gospodăriile populației (în calitate de consumatori) nu dețin stocuri. De asemenea, ramurile cu producție nedestinate pieței ale administrației publice și cele ale instituțiilor fără scop lucrativ în serviciul gospodăriilor populației nu dețin stocuri, cu excepția stocurilor strategice.

Capacitatea (+)/ necesarul (-) de finanțare reprezintă soldul contului de capital și arată suma resurselor pe care economia națională o pune la dispoziția restului lumii (dacă este pozitivă) sau pe care le primește de la restul lumii (dacă este negativă).

Exporturile de bunuri și servicii constau din tranzacțiile de bunuri și servicii (vânzări, barter, donații etc.) efectuate de rezidenți către nerezidenți.

Importurile de bunuri și servicii constau din tranzacțiile de bunuri și servicii (achiziționări, barter, donații etc.) efectuate de nerezidenți către rezidenți. Importurile și exporturile de bunuri se calculează în prețuri FOB (franco bord). Prețurile FOB includ valoarea bunurilor în prețurile producătorului plus valoarea serviciilor suportate până la trecerea frontierei țării exportator (inclusiv cheltuielile de încărcare pentru transportările ulterioare) plus taxe de export plătite (minus scutiri de impozite primite).

Soldul balanței externe de bunuri și servicii este diferența dintre exporturile și importurile de bunuri și servicii. Acestea pot fi calculate separat pentru tranzacțiile de bunuri și servicii.

Achiziții minus cedări de active nefinanciare neproduse. Activele nefinanciare neproduse includ activele, care sunt necesare procesului de producție, singure nefiind un rezultat al procesului de producție (active naturale – pământ, zăcăminte, etc.; active nemateriale – drepturi de autor, patente, licențe, etc.).

Consumul de capital fix prezintă diminuarea valorii capitalului fix, utilizat în procesul de producție în perioada de raport, în rezultatul uzurii fizice și morale, sau în rezultatul unor deteriorări.

Populația și forța de muncă. Deși nu sunt strict niște agregate ale conturilor naționale, aceste variabile sunt utilizate pe scară largă în contextul conturilor naționale. Ocuparea forței de muncă și componentele sale sunt indicatori economici importanți și servesc la elaborarea indicatorilor derivați, de convertire a agregatelor conturilor din valoarea absolută în relativă și, astfel, să permită compararea unor economii de dimensiuni diferite.

Populația ocupată cuprinde toate persoanele ocupate în una din activitățile de producție în cadrul granițelor sferei de producție a sistemului conturilor naționale. Ocuparea include salariații (muncă plătită în baza unui contract de muncă scris sau verbal, pentru altă unitate rezidentă sau în gospodărie la persoane particulare), și non-salariații (patronii - proprietari de întreprinderi fără drept de persoană juridică (afacere proprie) cu cel puțin un salariat permanent; lucrătorii pe cont propriu – afacere proprie fără persoane angajate, lucrători neremunerați care ajută în afacerea familiei etc.). Ocuparea forței de muncă poate fi divizată în funcție de activitate economică, această divizare nu este dată aici, dar în domeniul respectiv.

Populația include persoane, cetățeni autohtoni sau străini, care sunt permanent stabiliți pe teritoriul țării, chiar dacă aceștia sunt temporar absenți la o anumită dată. O persoană care locuiește sau intenționează să stea, cel puțin un an, este considerată a fi stabilită pe teritoriu. De regulă, populația totală nu include nici studenții străini, nici membri ai forțelor armate străine staționate într-o țară.

Ocuparea forței de muncă acoperă toate persoanele angajate în unele activități de producție (în granițele de producție a conturilor naționale). Ocuparea forței de muncă include salariații (lucru în baza unui contract individual de muncă pentru altă unitate rezidentă sau gospodării particulare ale populației, și este remunerat) și non-salariații (patronii - proprietari de întreprinderi fără drept de persoană juridică, lucrătorii pe cont propriu etc.). Ocuparea forței de muncă poate fi divizată în funcție de activitate economică; această divizare nu este dată aici, dar în domeniul respectiv.

Contribuția în modificarea PIB-ului. Modificări ale PIB-ului pot fi atribuite schimbărilor în componentele

sale, care arată ce componentă a contribuit puternic la creșterea economică și care nu. Contribuția componentului depinde atât de dimensiunea cât și de creșterea acestuia. Astfel, un component mic, cu o creștere puternică și un component mai mare, cu o creștere mult mai modestă pot contribui la fel la creșterea PIB-ului. Contribuțiile de creștere pot fi prezentate în două moduri: ca contribuții punct procentual la creșterea PIB-ului (contribuțiile vor însuma în mod ideal 100%) sau ca acțiuni de creștere a PIB-ului (contribuțiile vor însuma în mod ideal, creșterea PIB-ului). De exemplu, o valoare de 1,3 înseamnă că, dacă toate celelalte componente au rămas neschimbate, PIB-ul ar fi crescut cu 1,3%, determinată de creșterea unei singure componente specifice. În cazul în care seriile de volum nu sunt exprimate în prețurile constante a unui an de bază fix, dar sunt derivate din datele înlănțuite la prețurile anului precedent, componentele nu vor mai contribui la creșterea PIB-ului.

Paritatea puterii de cumpărare. Unele variabile anuale sunt, de asemenea, măsurate la standardele puterii de cumpărare (PPS). Acestea sunt unități valutare „fictive”, care elimina diferențele în puterile de cumpărare, adică diferitele niveluri de preț între țări. Astfel, același agregat nominal în două țări cu niveluri de preț diferite, poate avea ca rezultat valori diferite ale puterii de cumpărare. Cifrele exprimate în standardele puterii de cumpărare sunt derivate din cifrele exprimate în monedă națională prin utilizarea parității puterii de cumpărare (PPP) ca factori de conversie. Aceste parități sunt obținute ca o medie ponderată a raporturilor relative de preț ce țin de un coș omogen de bunuri și servicii, ambele comparabile și reprezentative pentru fiecare țară.

Principiile evaluării. În sistemul conturilor naționale evidența operațiunilor economice se efectuează în prețurile la momentul efectuării operațiunii (prețuri curente).

Prețul curent de piață include marjele comercială și de transport, impozitele pe produse și exclude subvențiile pe produse. Pentru excluderea influenței diferitor taxe pe impozite și subvenții în diferite activități economice asupra structurii producției și a exploatării veniturilor, indicatorii de ramură se calculează în prețuri de bază.

Prețul de bază reprezintă prețul primit de producător pentru o unitate de bun și serviciu, excluzând impozitele pe produse și incluzând subvențiile pe produse.

Producția non-piață se evaluează în prețuri curente utilizând prețurile de piață la bunurile și serviciile analogice realizate pe piață, în caz că acestea pot fi identificate, sau după cheltuieli de producție, atunci când prețul de piață lipsește.

Recalcularea în prețuri constante. Evaluarea la prețuri constante reprezintă recalcularea fluxurilor și stocurilor la prețul perioadei anterioare, numita an de baza. Scopul evaluării la prețuri constante este de a evalua dinamica dezvoltării economice indiferent de modificările de prețuri. Aceasta se poate obține prin divizarea schimbărilor de valori în timp în schimbări de preț și de volum. Prețul, valoarea și volumul sunt legate prin următoarea ecuație de bază:

$$\text{valoarea} = \text{volumul} \times \text{preț}$$

Anul de bază pentru calculul prețurilor constante este în mod tradițional un an stabil, an de comparație, care se mișcă înainte odată la 5 ani. Toate seriile dinamice disponibile sunt apoi recalculate în prețurile anului nou de bază.

Dezavantajul acestei practici este faptul, că cu cât mai mult se îndepărtează de la anul de bază, cu atât mai irelevantă devine structura prețului anului de bază pentru realitatea economică. Aceasta se referă, în special pentru activități economice cu domenii dinamice și prețuri rapid schimbătoare, cum ar fi tehnologiile informaționale și de comunicare. Recalcularea volumelor, în așa cazuri, în prețurile unui an îndepărtat, duce la distorsiuni grave. Acesta este motivul pentru Decizia Comisiei 98/715/CE, care cere **ca anul de bază sa fie anul precedent**, ceea ce garantează că volumele sunt măsurate folosind cea mai recentă structură a prețurilor.

Indicii de preț (deflatorii) sunt calculați prin împărțirea implicită a unui agregat, măsurat în prețurile curente la același agregat măsurat în prețuri constante (pentru aceeași perioadă), rezultatul fiind înmulțit cu 100. Conturile naționale agregate sunt compilate în valoare (termeni nominali, prețuri curente) și volum (prețuri constante). Prețurile (deflatorii) sunt implicit derivate din celelalte două (valoare și volum). Unele observații directe de prețuri intră în compilarea de volum a variabilele individuale, dar deflatorii sunt **valori agregate a evoluției prețurilor** (pentru observații directe a dinamicii prețurilor, vă rugăm să consultați statisticile prețurilor de domeniu din bazele de date ale Eurostat online).

Spre exemplu:

Indicele - deflator al produsului intern brut – raportul produsului intern brut, calculat în prețuri curente de piață la volumul produsului intern brut calculat în prețuri constante (prețurile anului precedent). Spre deosebire de indicii de prețuri la bunuri și servicii, *deflatorul produsului intern brut caracterizează schimbarea remunerării muncii, excedentului brut de exploatare/ venitul mixt, consumului de capital fix în rezultatul modificării prețurilor, precum și a masei nominale a impozitelor nete.*

3.2.2. Unitatea de măsură

Datele sunt publicate în valută națională, în prețuri curente, în termeni de volum, în standardele puterii de cumpărare (PPS). Principalele agregate și agregatele pe activități economice sunt de asemenea disponibile în rate de creștere/descreștere (%).

Populația și ocuparea forței de muncă este măsurată în persoane. Ocuparea forței de muncă este măsurată și în numărul total de ore lucrate.

3.2.3. Formula de calcul

Valoarea adăugată brută (VAB) = *volumul producției (VP) – consumul intermediar (CI)*

Produsul intern brut (PIB) – se elaborează prin trei metode:

a. Metoda de producție

PIB = valoarea adăugată brută (VAB) + Impozite pe produse(IP) – Subvenții pe produse(SP)

b. Metoda de cheltuieli

PIB = consumul final (CF)+ formarea brută de capital fix (FBCF) + variația stocurilor (VS) + exportul de bunuri și servicii (E) – importul de bunuri și servicii (I)

c. Metoda de venituri

PIB = remunerarea salariaților (R)+ excedentul brut de exploatare/venitul mixt brut (EBE/VMB) + impozite pe producție și import (IPI) – subvenții (S)

Componentele PIB-ului prin metoda veniturilor sunt disponibile numai la prețuri curente, pentru că fluxurile pur monetare nu pot fi descompuse într-un mod natural în componente de volum.

Venitul național brut (VNB) = *PIB-ul + Remunerarea salariaților–rezidenților de către nerezidenți - Remunerarea salariaților–nerezidenților de către rezidenți + veniturile din proprietate primite de la restul lumii - veniturile din proprietate plătite restului lumii*

Venitul național disponibil brut (VNDB) = *venitul național brut + transferurile curente primite de la restul lumii - transferurile curente plătite restului lumii*

Economiile brute = *venitul național disponibil brut - cheltuielile consumului final*

Capacitatea (+) / necesarul (+) de finanțare = *economiile brute + transferurile de capital primite de la restul lumii - transferurile de capital transmise restului lumii - formarea brută de capital - achiziții minus active nefinanciare neproduse*

3.3. Clasificările utilizate

Activitate economică. La elaborarea variabilelor conturilor naționale pe activități economice se utilizează Clasificatorul Activităților Economice din Moldova (CAEM), armonizat cu NACE (Clasificatorul Activităților Economice din Comunitatea Europeană), rev.2, utilizat pe larg în statistică și în alte domenii.

Activitățile economice (conform CAEM, rev.2) se prezintă după cum urmează:

- Agricultură, silvicultură și pescuit (A);
- Industria extractivă (B);
- Industria prelucrătoare (C);
- Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat (D);
- Distribuirea apei; salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare (E);
- Construcții (F);
- Comerț cu ridicata și cu amănuntul; întreținerea și repararea autovehiculelor și a motocicletelor, (G);
- Transport și depozitare (H);
- Activități de cazare și alimentație publică (I);
- Informații și comunicații (J);
- Activități financiare și de asigurări (K);
- Tranzacții imobiliare (L);
- Activități profesionale, științifice și tehnice (M);
- Activități de servicii administrative și activități de servicii suport (N);
- Administrație publică și apărare; Asigurări sociale obligatorii (O);
- Învățământ (P);
- Sănătate și asistență socială (Q);
- Artă, activități de recreare și de agrement (R);
- Alte activități de servicii (S);
- Activități ale gospodăriilor private în calitate de angajator de personal casnic; Activități ale gospodăriilor private de producere de bunuri și servicii destinate consumului propriu (T).

Forme de proprietate. Produsul intern brut este grupat conform Clasificatorului formelor de proprietate din Republica Moldova: publică, privată, alta.

3.4. Sfera de cuprindere.

3.4.1. Acoperirea sectorială

Conturile se prezintă pe activități economice, conform CAEM, rev. 2., în bază trimestrială și anuală. Prezentarea pe sectoare instituționale se efectuează doar în bază anuală pe cele cinci sectoare instituționale ale economiei interne: societăți nefinanciare, societăți financiare, administrația publică, instituții fără scop lucrativ în serviciul gospodăriilor populației, gospodăriile populației. Relațiile economice cu alte țări se efectuează prin sectorul „Restul lumii”, care, la moment se prezintă prin trei conturi: contul de bunuri și servicii, contul de venituri primare și transferuri curente și contul de capital.

3.4.2. Populația statistică

Conturile naționale combina date din mai multe surse statistice. Conceptul populației statistice nu se aplica cu strictețe în contextul conturilor naționale.

3.4.3. Geografică

Calcululele sunt elaborate și diseminate fără datele întreprinderilor și organizațiilor din partea stângă a

Nistrului și municipiul Bender.
3.4.4. Temporală
Seriile dinamice, elaborate în conformitate cu metodologia SCN, ONU-2008/SEC-2010, sunt disponibile începând cu anul 2010.
3.5. Nivelul de dezagregare
Conturile se elaborează total pe economie, activități economice și sectoare instituționale. Produsul intern brut se prezintă și pe forme de proprietate.
3.6. Periodicitatea diseminării
Trimestrială Anuală
3.7. Termenele limită de prezentare (diseminare)
Trimestrial – la a 75 zi după perioada de raportare; Anual: date preliminare – 15 martie a anului următor anului de raportare (t+1); date semidefinite – 15 iunie a anului următor anului de raportare (t+1); date actualizate – 29 decembrie a anului t+2. date finale – 29 decembrie a anului t+3
3.8. Revizuirea
Datele naționale se revizuiesc conform orarului calendarului național (vezi punctul 3.7.). Datele privind conturile naționale sunt supuse unei rutine continue de revizuire odată ce datele de intrare devin disponibile. Datele sunt de asemenea supuse revizuirii atunci când noile date anuale sunt publicate, în scopul asigurării coerenței între datele trimestriale și anuale. Pentru estimările trimestriale privind conturile naționale, principalele cauze ale revizuirii sunt: <ul style="list-style-type: none"> • revizuirea conturilor anuale; • revizuirea metodelor sau parametrilor de ajustare sezonieră.
3.9. Perioada de referință
Perioada de referință este trimestrul și anul calendaristic.

4. Colectarea și procesarea datelor
4.1. Sursa de date
4.1.1. Cercetări statistice
La elaborarea conturilor se utilizează date din diferite surse: 1. Cercetări statistice, realizate de Biroul Național de Statistică (BNS): <ul style="list-style-type: none"> • Ancheta structurală anuală în întreprinderi (ASA); • Cercetarea bugetelor gospodăriilor casnice; • Câștigurile salariale; • Ancheta forței de muncă; • Balanța produselor agricole; • Anchete anuale și infra-anuale realizate de către direcțiile de specialitate din BNS (privind industria, construcțiile, serviciile, comerțul). • Datele recensămintelor populației.
4.1.2. Surse administrative
1. Informații elaborate și furnizate de Ministerul Finanțelor: Bugetul Public Național (BPN) structurat în Bugetul de Stat, Bugetul Unităților Administrativ Teritoriale, Bugetul Asigurărilor Sociale de Stat, Fondurile Asigurărilor Obligatorii de Asistență Medicală; 2. Informații elaborate de Banca Națională: Balanța de plăți, informații financiar-bancare; 3. Informații elaborate și furnizate de Inspectoratul Fiscal Principal de Stat și Serviciul Vamal; 4. Informații privind activitatea pieței financiare elaborate și furnizate de Comisia Națională a Pieței Financiare.

5. Situații financiare (bilanțuri contabile) ale entităților, colectate, procesate și centralizate de BNS.
6. Alte surse de date administrative furnizate de autoritățile publice centrale și locale

E de menționat, că pentru elaborarea conturilor, nu există o singură sursă de informație. În special, surse diferite sunt utilizate pentru calcularea PIB-ului prin diferite metode menționate mai sus la compartimentul 3.2 „Concepte și definiții” (punctul 3.2.1 - definiții și punctul 3.2.3 – formule de calcul). În cazul în care mai mult de una din aceste metode este utilizată, rezultatele lor sunt de obicei echilibrate, adică „forțate” să fie coerente, astfel încât să se obțină o singură valoare pentru PIB.

4.1.3. Estimări

Activitățile «lipsă» în informația de bază utilizată la elaborarea conturilor naționale, fie din motivul că acestea sunt activități ascunse, ilegale, informale sau că reprezintă producția gospodăriilor casnice pentru consum propriu, fie în rezultatul neajunsurilor în sistemul colectării datelor, se definesc ca **economie neobservată**, iar includerea acestora în conturile naționale se numește măsurarea (estimarea) economiei neobservate.

Estimările se produc pe activități economice și sectoare – **formal, informal, ilegal, producția gospodăriilor casnice pentru consum propriu.**

Producția ascunsă în sectorul formal – producția legală neînregistrată de organele administrative și fiscale și neraportată lor de către agenții economici cu scopul evaziunii impozitelor, contribuțiilor de asigurare socială, etc.

Producția ascunsă în sectorul informal – producție produsă de acele întreprinderi necorporative din sectorul «gospodăriile casnice», care nu sunt înregistrate și/sau talia cărora după numărul salariaților e sub nivelul stabilit și care produc producție destinată pieței.

Producția gospodăriilor casnice pentru consum propriu – activitate economică, în rezultatul căreia gospodăriile casnice consumă sau acumulează bunurile și serviciile produse de ele înșiși.

Producția în sectorul ilegal – producția de bunuri și servicii a căror vânzare, distribuire sau posesie este interzisă de lege și care în mod obișnuit este legală, dar devine ilegală când se realizează de persoane neautorizate.

Sectorul ilegal, la moment nu se estimează.

4.2. Caracteristica cercetării statistice

4.2.1. Obiectiv și scurt istoric

-

4.2.2. Unitatea statistică

-

4.2.3. Cercul unităților cuprinse în cercetare

-

4.2.4. Periodicitatea cercetării

La compilarea conturilor se utilizează multe surse de informații (statistice, financiar-bancare, administrative), colectarea cărora se produce la diferite frecvențe de timp, cele mai răspândite fiind trimestrial și anual.

4.2.5. Colectarea datelor

Conturile Naționale combina date din diferite surse statistice. Tehnicile de colectare a datelor variază pe larg, în funcție de metoda de compilare, de sursele de date statistice disponibile, de contul concret din sistemul de conturi, de termenii publicării datelor, precum și de alți factori.

4.3. Procesarea și compilarea datelor

4.3.1. Validarea datelor

Datele sunt verificate și analizate privind calitatea acestora, în special coerența internă, temporală și cu alte date.

4.3.2. Compilarea/extrapolarea datelor

Trimestrial, calculele se efectuează în bază discretă cu utilizarea informațiilor statistice, financiar-bancare, administrative etc. Calculele se elaborează în prețuri curente și prețurile medii ale anului precedent.

Calculele anuale preliminare reprezintă suma a patru trimestre. Calculele anuale actualizate se elaborează în baza informațiilor anuale precizate din rapoartele statistice, financiar-bancare, administrative etc.. După definitivarea calculelor anuale, calculele trimestrele se reconciliază cu cele anuale, se recalculează în prețuri constante (prețurile unui an de bază fix) și se ajustează sezonier.

4.3.3. Ajustările

Cu toate că estimările în prețurile medii ale unui an de bază oferă posibilitatea comparațiilor în timp dintre creșterile în volum ale PIB și componentelor sale, seriile rezultate nu indică cu acuratețe trendul evoluției economice, deoarece seriile de timp mai conțin influențele sezoniere, ale zilelor lucrătoare și ale factorilor neregulați.

Una din cerințele înaintate în realizarea seriilor dinamice trimestriale ale Produsului Intern Brut Trimestrial (PIBT) constă în eliminarea **factorilor sezonieri**.

Scopul ajustării sezoniere și a zilelor lucrătoare este obținerea unei serii care să reflecte evoluția economică reală exprimată ca rate de creștere conjuncturală (trimestrul comparativ cu trimestrul precedent).

Oscilațiile sezoniere pot fi legate de caracterul ciclic al producției agricole, și deci, de furnizarea neuniformă a materiei prime agricole activităților antrenate în prelucrarea acesteia; de gradul diferit de încărcare a mijloacelor de transport; de schimbările în structura consumului final al gospodăriilor. Ajustarea sezonieră a seriilor dinamice asigură cu informații mai adecvate distribuția în timp și volum a oscilațiilor sezoniere, influențând, astfel, nivelul activităților economice pentru perioadele sub anuale a seriilor înregistrate.

Informația obținută în urma aplicării ajustărilor sezoniere a seriilor joacă un rol important în analiza situației economice curente, îndeosebi în determinarea etapei de dezvoltare a ciclului economic. Astfel de informații sunt utile la prognozarea schimbărilor ciclului economic și servesc ca bază în luarea deciziilor de dezvoltare a activităților economice.

În contextul ajustărilor sezoniere trimestriale, de obicei, se consideră că șirul dinamic include trei componente de bază:

- ◆ componentul trendului ciclic;
- ◆ componentul sezonier;
- ◆ componentul iregular.

Componentul trendului ciclic reprezintă traiectoria de bază sau direcția generală, exprimată în cifre, adică combinarea trendului de lungă durată cu dinamica ciclului economic.

Componentul sezonier include efectele sezoniere concrete și efectele calendaristice sistematice, care nu au o distribuție anuală stabilă în timp, așa ca efectele unor zile de lucru și a sărbătorilor cu data nefixată.

Efectul sezonier concret - efect considerat destul de stabil din punct de vedere al distribuirii anuale în

timp, direcție și valoare. Cauzele posibile a apariției acestor efecte pot fi factorii naturali, administrativi, măsuri legislative, tradiții social/culturale și efecte calendaristice cu amplasarea anuală stabilă în timp (de exemplu Anul Nou, Ziua Independenței ș.a.).

Efectul calendaristic sistematic – efect, care influențează asupra seriilor de date și nu are o distribuire anuală stabilă în timp, fiind provocat de divergențe calendaristice de la an la an (efectul zilelor de lucru, efectul influenței evenimentelor, efectul anului bisect).

Componentul iregular reunește efectele, care în lipsa informației suplimentare sunt considerate imprevizibile din punct de vedere al timpului de apariție, suprafața de acoperire și durată (de exemplu greve, situații forțe-major ș.a.).

Corelația dintre șirul inițial și componentii menționați poate fi descrisă în cadrul modelului aditiv și multiplicativ. Modelul șirului temporar este reprezentat astfel:

Varianta aditivă

$$Z_t = C_t + S_t + I_t$$

Varianta multiplicativă

$$Z_t = C_t * S_t * I_t$$

unde:

Z_t - șirul inițial;

C_t - componentul trendului ciclic;

S_t - componentul sezonier;

I_t - componentul iregular.

Există numeroase metode/modele, incorporate în programe software care sunt utilizate pentru descompunerea seriilor de timp.

Ajustarea sezonieră a seriilor de date a fost efectuată cu ajutorul programului DEMETRA, utilizând metoda TRAMO-SEATS.

Seriile trimestriale supuse ajustării sezoniere sunt seriile estimate în prețuri curente și seriile estimate în prețurile medii ale anului 2010. În timp ce seriile în prețuri curente ajustate sezonier furnizează o imagine asupra evoluției generale în valori absolute din care s-a eliminat factorul sezonier, seriile calculate în baza 2010 ajustate sezonier pot fi folosite pentru comparațiile de volum dintre oricare două trimestre ale seriei de timp ajustate.

Aplicarea ajustărilor sezoniere și aprecierea trendului ciclic reprezintă o revizuire analitică a informației inițiale. Esența noului șir dinamic ajustat sezonier și a componentului trendului ciclic este diferită de cea a șirului dinamic inițial și nici de cum nu pot fi substituite unul prin altul din următoarele motive:

- datele inițiale reflectă evenimentele reale care au loc în economie, pe când informația corectată sezonier și trendul ciclic reprezintă reconcilierea datelor inițiale cu cele anuale, utilizate ulterior în elaborarea pronosticului și în luarea deciziilor;
- datele ajustate sezonier sunt supuse reviziei pe măsura precizării informației și apariției noilor trimestre;
- în șirul de date ajustate sezonier e mult mai ușor de depistat erorile, fapt care ne impune analiza și prelucrarea suplimentară a informației șirului de date inițial.

Conform standardelor internaționale Produsul Intern Brut ajustat sezonier se obține prin metoda directă, ceea ce conduce la apariția unei discrepanțe statistice între Produsul Intern Brut și suma componentelor sale ajustate sezonier în mod independent.

4.3.4. Asigurarea calității

Asigurarea calității datelor statistice, se bazează pe respectarea principiilor fundamentale ale statisticii oficiale aprobate de Comisia Economică pentru Europa a Națiunilor Unite în 1992 (și de Comisia de Statistică/ ONU în 1994), precum și de cele stipulate în Legea Republicii Moldova cu privire la statistica

oficială.

În activitatea de producere a informației statistice, BNS acordă importanță primordială asigurării calității înalte a datelor.

În acest scop, o serie de măsuri de asigurare a calității sunt realizate la fiecare etapă a demersului statistic: în procesul de organizare a cercetărilor statistice, colectare, procesare și elaborare a informației statistice.

Eforturi importante sunt depuse pentru asigurarea plenitudinii și calității prezentării datelor de către respondenții incluși în cercetările statistice.

Se scot la iveală datele eronate, inconsistențele și datele suspicioase în vederea verificării și corectării acestora. Datele primare sunt verificate și analizate privind coerența internă (în cadrul chestionarului), temporală (cu datele pentru perioadele precedente), cu datele altor unități similare, precum și datele disponibile din alte cercetări statistice și surse de date administrative. În caz de necesitate se purcede la imputarea datelor lipsă sau celor inconsistente. Pentru asigurarea calității datelor primare, sunt organizate întruniri (seminare) cu respondenții pentru explicarea definițiilor, modului corect de completare a chestionarelor, în special în cazul operării de modificări sau implementării acestora.

4.4. Precizia datelor

4.4.1. Rata de non-răspunsuri

Nu se aplică

4.4.2. Erori de eșantionare

Nu se aplică

5. Comparabilitate și coerență

5.1. Comparabilitatea internațională

Metodologia de elaborare a conturilor naționale este în plină concordanță cu Metodologia Sistemului de Conturi Naționale a Organizației Națiunilor Unite, **versiunea 2008** compatibilă cu metodologia **Sistemului European de Conturi, versiunea-2010 (SCN, ONU-2008/SEC-2010)**.

Metodologia de elaborare a elementelor economiei neobservate este în plină concordanță cu metodologia **SCN,ONU-2008/SEC-2010** și cu recomandările tratate în manualul „Măsurarea Economiei Neobservate”, ediția 2002.

5.2. Comparabilitatea în timp

Indicatorii din perioada curentă sunt întru totul comparabili cu seria de date din anii precedenți.

5.3. Coerența cu alte statistici

Datele din alte domenii statistice, cum ar fi, Ancheta forței de muncă, Ancheta structurală în întreprinderi, Cercetarea bugetelor gospodăriilor casnice, Balanța de plăți, statistica comerțului exterior, pot fi folosite și pentru verificări încrucișate.

6. Mandatul instituțional (baza normativ-juridică)

Activitatea BNS se bazează pe respectarea Constituției Republicii Moldova, Legii cu privire la statistica oficială nr. 93 din 26.05.2017, alte acte legislative și normative, ordinele și dispozițiile conducerii BNS.

Legea cu privire la statistica oficială reglementează organizarea și funcționarea sistemului unic al statisticii oficiale, cu stabilirea principiilor generale pentru colectarea, prelucrarea, centralizarea, diseminarea, stocarea informației statistice (art.1).

Art. 5 al Legii stipulează că producerea informației statistice se bazează pe respectarea principiilor independenței profesionale, imparțialității, obiectivității, relevanței, transparenței, confidențialității, cost/eficienței ș.a.

Biroul Național de Statistică, în calitatea sa de organ central de statistică, este o autoritate administrativă creată pe lângă Guvern pentru conducerea și coordonarea activității în domeniul statisticii.

În conformitate cu Hotărârea Guvernului 935 din 24.09.2018 cu privire la organizarea și funcționarea BNS, Biroul exercită următoarele atribuții:

- coordonează sistemul statistic național privind dezvoltarea și producerea statisticii oficiale;

- elaborează și implementează strategii de dezvoltare a sistemului statistic național, programe statistice anuale și multianuale;
- elaborează cadrul normativ și instituțional necesar realizării obiectivelor strategice în domeniul său de activitate, precum și mecanismele transpunerii lor în practică;
- efectuează managementul și controlul realizării, în condiții de calitate, a programelor și planurilor statistice adoptate la nivel central și regional;
- armonizează și aliniaza indicatorii statistici, metodologiile, metodele și tehnicile aplicate pe plan național cu reglementările și standardele internaționale;
- promovează cultura statistică în societate.

Actele legislative și normative după care BNS se conduce în activitatea pot fi accesate pe pagina oficială www.statistica.md, rubrica Despre BNS (<http://www.statistica.md/pageview.php?l=ro&idc=323&>)

7. Confidențialitatea

7.1. Principiile

Conform art.19 al Legii cu privire la statistica oficială nr. 93 din 26.05.2017, producătorii de statistici oficiale întreprind toate măsurile regulatorii, administrative, tehnice și organizatorice pentru protecția datelor confidențiale și neadmiterea divulgării lor.

În cap. VII al legii nominalizate este stipulat, ca datele colectate, procesate și depozitate pentru producerea informației statistice sunt confidențiale în cazul în care permite identificarea directă sau indirectă a respondenților. Nu sînt considerate confidențiale:

- a) datele care pot fi obținute din surse public accesibile conform legislației;
- b) datele individuale privind adresa, telefonul, denumirea, genul de activitate, numărul de personal ale persoanelor juridice și întreprinzătorilor individuali;
- c) datele ce se referă la întreprinderile cu capital de stat, instituții și organizații finanțate din buget, prezentate la solicitarea autorităților administrației publice.

Conform Legii cu privire la statistica oficială, art. 20, au acces la datele individuale persoanele care, conform atribuțiilor de serviciu, participă la producerea informației statistice, în măsura în care datele individuale sînt necesare pentru producerea acestei informații.

Același articol stipulează, că accesul la datele individuale care nu permit identificarea directă a respondenților poate fi acordat pentru proiecte de cercetări științifice ale căror rezultate scontate nu se referă la unități individuale identificabile, în conformitate cu regulamentul aprobat de autoritatea centrală în domeniul statisticii.

Art. 23 (5) al Legii stipulează că „Informația statistică nu poate fi diseminată utilizatorilor în cazul în care se referă la 1–3 unități statistice.”.

7.2. Asigurarea practică a regulilor confidențialității

Întru asigurarea protecției datelor statistice confidențiale în conformitate cu Legea cu privire la statistica oficială nr. 93 din 26.05.2017, Biroul Național de Statistică întreprinde toate măsurile regulatorii, administrative, tehnice și organizatorice pentru protecția datelor confidențiale și neadmiterea divulgării lor.

În conformitate cu Legea nominalizată, Personalul producătorilor de statistici oficiale, inclusiv cel angajat temporar, care, conform atribuțiilor de serviciu, are acces direct la datele individuale este obligat să respecte confidențialitatea acestor date în timpul și după încetarea activității în funcția respectivă..

Până la diseminarea datelor statistice, acestea sunt verificate dacă corespund cerințelor de protecție a datelor confidențiale. În cazul dacă datele statistice conțin informație confidențială (vedeți p.7.1) diseminarea acestora nu este efectuată și se purcede la agregarea datelor la nivelul minim disponibil care asigură protecția confidențialității dalelor.

8. Accesul la informație și formatul diseminării
8.1. Accesul la informație
8.1.1. Calendarul de emitere
Anual este elaborat Calendarul de emitere a informațiilor statistice elaborate de BNS.
8.1.2. Accesul la calendarul de emitere
Calendarul de emitere a informațiilor statistice este plasat pe pagina oficială web a BNS www.statistica.md .
8.1.3. Accesul la date statistice
<p>Conform Legii cu privire la statistica oficială nr. 93 din 26.05.2017, art. 23:</p> <p>a) Producătorii de statistici oficiale sînt obligați să disemineze informația statistică în termenele prevăzute în programul de lucrări statistice și în calendarul de diseminare a informației statistice oficiale.</p> <p>b) Diseminarea informației statistice prevăzute în programul de lucrări statistice tuturor categoriilor de utilizatori se efectuează gratis și în condiții egale de acces sub aspectul volumului, calității și termenelor de diseminare.;</p> <p>Programul lucrărilor statistice poate fi accesat pe pagina www.statistica.md, rubrica Despre BNS / Acte legislative și normative (http://www.statistica.md/pageview.php?l=ro&idc=323&)</p> <p>Pagina web a BNS www.statistica.md reprezintă sursa informațională cea mai importantă în asigurarea accesului utilizatorilor la informația statistică diversă, transparenței privind activitatea BNS.</p> <p>Toate informațiile operative, notele informative, seriile de timp, precum și publicațiile statistice elaborate de BNS se plasează pe pagina oficială.</p>
8.2. Formatul diseminării
8.2.1. Informații operative / Note analitice
Informațiile operative și notele analitice sunt publicate pe pagina oficială a BNS: http://www.statistica.md la rubrica Comunicate de presă, conform Calendarului de emitere a informațiilor de presă.
8.2.2. Publicații
<p>Publicațiile elaborate de BNS care conțin informații privind conturile naționale:</p> <ul style="list-style-type: none"> - „<i>Conturi Naționale; Conturi Regionale</i>” – publicație anuală, ce conține date vizând conturile naționale total pe economie, activități economice și sectoare instituționale, cu evidențierea soldurilor (indicatorilor macroeconomici) de echilibrare a conturilor și informații privind conturile regionale; - „<i>Reconcilierea Calculelor Trimestriale ale Produsului Intern Brut cu cele anuale</i>” - publicație anuală, ce conține date trimestriale privind produsul intern brut pe categorii de resurse și utilizări în prețuri curente și constante reconciliate sub an; ajustarea sezonieră a produsului intern brut pe categorii de resurse și utilizări în prețuri constante; date privind analiza indicatorilor; - „<i>Măsurarea Economiei Neobservate în Republica Moldova</i>” – publicație ce conține informații privind bazele conceptuale ale economiei neobservate; metodele de estimare a elementelor economiei neobservate în Republica Moldova; sursele de informații utilizate la estimarea elementelor economiei neobservate în Republica Moldova; sinteza și analiza rezultatelor obținute; - alte publicații statistice: „Anuarul Statistic”, „Breviarul Statistic”, informații operative și note informative (trimestrial, anual), etc. <p>Acces la publicații:</p> <ul style="list-style-type: none"> - în format electronic, pe pagina oficială a BNS www.statistica.md, rubrica Produse și servicii/ Publicații http://www.statistica.md/pageview.php?l=ro&idc=350&nod=1&) - pe suport de hîrtie – în biblioteca BNS (mai multe detalii la adresa http://www.statistica.md/libview.php?l=ro&idc=340&id=2400) - sau pot fi procurate la oficiul BNS (mai multe detalii la adresa www.statistica.md, rubrica Publicații http://www.statistica.md/pageview.php?l=ro&idc=350&id=2219)

8.2.3. Baze de date/serii de timp

Seriile de timp privind conturile naționale sunt plasate pe:

- **Pagina oficială** a BNS: <http://www.statistica.md> la rubricile:

- *Comunicate de presă*
- *Statistici pe domenii / Statistica economică / Conturi naționale*
- *Produse și servicii / Publicații;*

- **Banca de date statistice** <http://statbank.statistica.md> , domeniul Statistica economica / Conturi naționale

- **Standardul Special de diseminare a datelor** <http://www.statistica.md/SDDS/NSDP/>

8.2.4. Chestionare/date transmise la solicitarea organizațiilor internaționale

Chestionare internaționale ONU, Eurostat, CSI, etc.

8.2.5. Solicitări de date suplimentare

BNS pune la dispoziția utilizatorilor și informații statistice suplimentare celor disponibile în publicațiile statistice, notele informative, informațiile operative, celor plasate pe pagina oficială web în limita informațiilor disponibile, în corespundere cu Legea cu privire la statistica oficială. Solicitarea poate fi transmisă personal la sediul BNS, prin poștă, prin poșta electronică moldstat@statistica.md sau online – www.statistica.md rubrica Produse și servicii / Solicitare de informații statistice http://www.statistica.md/solicitare_informatii_statistice.php?l=ro

9. Referințe (link-uri) utile

9.1. Accesibilitatea documentației privind metodologia

Metodologia este disponibilă pe pagina oficială www.statistica.md , rubrica Metadate (<http://www.statistica.md/pageview.php?l=ro&idc=351&nod=1&>).

9.2. Accesibilitatea documentației privind Rapoartele de evaluare

Rapoartele de evaluare a BNS sînt disponibile pe pagina oficială www.statistica.md , rubrica Despre BNS / Evaluări și opinii despre BNS / Rapoarte de evaluare (<http://www.statistica.md/pageview.php?l=ro&idc=399&id=2739>).

9.3. Accesibilitatea informației privind studiul de opinie al utilizatorilor

Sondajele de opinie ale utilizatorilor sînt disponibile pe pagina oficială www.statistica.md , rubrica Despre BNS / Evaluări și opinii despre BNS / Sondaje de opinie (<http://www.statistica.md/pageview.php?l=ro&idc=399&id=2740>).

9.4. Alte referințe utile

Standardul Special de Diseminare a Datelor (SDDS) al FMI	http://www.statistica.md/SDDS/?lang=ro
Baza de date EUROSTAT	http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/statistics/search_database
Baza de date UNData	http://data.un.org/Browse.aspx
Baza de date statistice a Comisiei Economice pentru Europa a ONU	http://w3.unece.org/pxweb/Dialog/